

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 313/2025-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov **Slovenskej republiky**, v mene ktorej konajú **LESY Slovenskej republiky, štátny podnik**, Námestie SNP 8, Banská Bystrica, IČO 36 038 351, a **LESY Slovenskej republiky, štátny podnik**, Námestie SNP 8, 975 66 Banská Bystrica, IČO 36 038 351, zastúpených JUDr. Irena Sopková, s. r. o., Dvořákovo nábřeží 7529/4E, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/116/2021 z 26. augusta 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. januára 2025 a doplnenou 12. mája 2025 domáhajú vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 47 ods. 3 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7Cdo/116/2021 z 26. augusta 2024 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“). Navrhujú zrušiť napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a jemu predchádzajúci rozsudok Okresného súdu Senica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 4C/72/2011-477 z 24. apríla 2017 v spojení s opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-518 z 18. mája 2017, opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-685 zo 16. júla 2018, opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-786 z 30. augusta 2018, rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 25Co/250/2018-957, 25Co/251/2018, 25Co/252/2018 z 31. marca 2020 a opravným uznesením krajského súdu č. k. 25Co/250/2018 z 3. júna 2020, a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiadajú priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu bol vydaný v spore [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], ako žalobcov v 1. až 3. rade proti sťažovateľke v 1. rade (vlastníčke lesného a iného majetku), v mene ktorej koná sťažovateľ v 2. rade (ktorého predmetom činnosti je správa lesného a iného majetku vo vlastníctve Slovenskej republiky) a Slovenský pozemkový fond (ktorý spravuje poľnohospodárske nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu ustanovené osobitným predpisom a podiely spoločnej nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu ustanovené osobitným predpisom), ako žalovanej v 1. rade a proti obchodnej spoločnosti „*Rolnické cukrovárske podniky, a. s., Břeclav*“, zastúpenej Slovenským pozemkovým fondom (ktorý nakladá s pozemkami, ktorých vlastníci nie je známy, okrem pozemkov, ktoré sú lesnými pozemkami, ako aj s podielmi spoločnej nehnuteľnosti, ktorých vlastníci nie je známy), ako žalovanej v 2. rade, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam – pozemkom nachádzajúcim sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] – z titulu vydržania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4C/72/2011.

3. Konaniu uvedenému v prechádzajúcom bode 2 predchádzalo uplatnenie si reštitučného nároku [REDAKOVANÉ], narodenou [REDAKOVANÉ] (právnou predchodkyňou žalobcov v 1. až 3. rade, ktorá zomrela 2. mája 2017), podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“) na Obvodnom pozemkovom úrade v Senici (ďalej len „pozemkový úrad“), ktorý rozhodnutím z 12. februára 1998 prerušil reštitučné konanie z dôvodu potreby vyriešenia otázky vlastníctva súdnou cestou.

4. So žalobou o určenie platnosti zmluvy o kúpe nehnuteľností z 27. februára 1946, na základe ktorej mali právni predchodcovia [REDAKOVANÉ] (rodičia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]) nadobudnúť vlastníctvo k dotknutým pozemkom od obchodnej spoločnosti „*Akciová společnost pro průmysl cukrovarnický v Brně*“ s tým, že „... všetky úžitky, ako aj nebezpečenstvo zhoršenia a úplnej skazy prechádzajú na kupujúcich dňom 1. 10. 1929. Kúpna cena vo výške 546 240 Kčs bola už zaplatená, kupujúci nahradili aj odbytné pre lesníka vo výške 53 760 Kčs. Zmluva bola schválená ministerstvom výživy.“, [REDAKOVANÉ] žalobkyňa nebola úspešná. Okresný súd rozsudkom č. k. 66C/149/99-91 zo 16. augusta 2001 žalobu zamietol, pretože kúpna zmluva nebola schválená Štátnym pozemkovým úradom v Prahe. Rozsudok okresného súdu krajský súd rozsudkom č. k. 10Co/509/01-119 z 9. apríla 2003 potvrdil ako vecne správny, avšak nevyhlásil možnosť existencie vlastníctva [REDAKOVANÉ] z titulu vydržania. Dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Cdo 142/03 z 15. marca 2004 odmietol ako neprípustné.

5. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že sťažnosť [REDAKOVANÉ] proti rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu (bod 4), ktoré nadobudli právoplatnosť 2. júna 2003, uznesením č. k. III. ÚS 286/04-6 z 29. septembra 2004 odmietol ako podanú oneskorene.

6. Vychádzajúc zo záverov rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu (bod 4), pozemkový úrad rozhodnutím z 12. januára 2006 nepriznal [REDAKOVANÉ] vlastnícke právo k dotknutým pozemkom. Rozhodnutie pozemkového úradu krajský súd rozsudkom č. k. 31Sp/3/2006-38 zo 4. júla 2006 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. V ďalšom priebehu reštitučného konania pozemkový úrad listom z 11. júna 2007 vyzval [REDAKOVANÉ] na podanie návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam súdu.

8. So žalobou o určenie vlastníckeho práva k dotknutým pozemkom už [REDAKOVANÉ] bola úspešná. Okresný súd rozsudkom č. k. 4C/72/2011-477 z 24. apríla 2017 v spojení s opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-518 z 18. mája 2017, opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-685 zo 16. júla 2018 a opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-786 z 30. augusta 2018 určil, že [REDAKOVANÉ] je vlastníčkou dotknutých pozemkov, a to z titulu vydržania k 31. decembru 1960. Vykonaním pomerne rozsiahleho dokazovania (body 4 až 38 rozsudku okresného súdu) okresný súd dospel k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ako aj o dôvodnosti podanej žaloby. Konštatoval, že držba dotknutých pozemkov začala v roku 1929, teda ešte za platnosti uhorského obyčajového práva, pričom v priebehu plynutia vydržacej doby prišlo k zmene právnej úpravy vydržania v dôsledku prijatia zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník Národným zhromaždením Československej republiky, ktorý nadobudol účinnosť od 1. januára 1951. Podľa uhorského obyčajového práva platného na území Slovenska do 31. decembra 1950 sa vlastnícke právo k nehnuteľnostiam spravidla nadobúdalo zápisom vlastníckeho práva do pozemkovej knihy, a to na základe vkladného povolenia, pričom bolo treba predložiť pôvodnú listinu o právnom úkone (napr. kúpnopredajnú zmluvu). Uhorské obyčajové právo však poznalo a pripúšťalo nadobudnutie vlastníctva k nehnuteľnosti aj mimo pozemkovej knihy, pričom jednou z možností bolo práve vydržanie, ku ktorému postačovala 32-ročná držba *bona fide*. K vydržaniu v žiadnom prípade nemohlo prísť, ak bol držiteľ „obmyselný“, t. j. už na počiatku svojej držby vedel o tom, že nehnuteľnosť nadobudol bezprávne (napr. ak bola predaná nehnuteľnosť patriaca neploletému dieťaťu bez schválenia poručenského súdu, ak sa niekto nehnuteľnosti zmocnil bez právneho titulu, prípadne vedel, že patrí inému, no nevrátil ju). Vydržacia doba právneho predchodcu sa započítala do vydržacej doby právneho nástupcu. V prejednávanom prípade prišlo k uzavretiu kúpnej zmluvy medzi obchodnou spoločnosťou „*Kuffnerův břeclavský cukrovar, a. s.*“, a [REDAKOVANÉ] koncom roku 1929. Presný dátum nie je známy, keďže písomné dojednanie aj podľa tvrdenia samotnej žalobkyne neexistovalo, avšak zo zápisníc zo zasadnutia správnej rady uvedenej obchodnej spoločnosti je zrejmé, že k predaju dotknutých pozemkov prišlo niekedy v čase od 22. októbra 1929 do 14. decembra 1929 a že za nich [REDAKOVANÉ] zaplatil dohodnutú kúpnu cenu 543 240 Kčs plus odchodné pre lesníka 53 760 Kčs, t. j. spolu 600 000 Kčs naraz v hotovosti. Od konca roka 1929 vystupoval [REDAKOVANÉ] ako vlastníik predmetných nehnuteľností, resp. zástupca svojich štyroch maloletých detí ([REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]), ktoré boli v predloženej návrhu kúpnej zmluvy uvedené ako kupujúci, ktorú obchodná spoločnosť „*Kuffnerův břeclavský cukrovar, a. s.*“ mienila predložiť Štátnemu pozemkovému úradu v Prahe, keďže v uvedenom čase platil zákon č. 215/1919 Zb. o zabrání veľkého majetku pozemkového v znení neskorších predpisov, ktorým sa rozumeli „soubory nemovitostí s právy, která jsou spojena s jejich držením, jestliže výměra náležející v území Československé republiky vlastnický jediné osobě nebo týmž spoluvlastníkům je větší než 150 ha půdy zemědělské (rolí, luk, zahrad, vinic, chmelnic) nebo 250 ha půdy vůbec“. Z rozhodnutia Štátneho pozemkového úradu v Prahe zo 17. februára 1933 je však zrejmé, že dotknuté nehnuteľnosti boli zo záboru prepustené, keďže dohoda o konečnom vyriešení pozemkovej reformy na veľkostatku v Senici a prepustení pôdy zo záboru bola dojednaná už 6. júna 1929 pod č. 164.774/29 – IV/3 a po schválení prezidentom Československej republiky sa stala právoplatnou. Napriek tomu, že k zápisu kúpnej zmluvy do pozemkovej knihy neprišlo, [REDAKOVANÉ] ako vlastníka predmetných nehnuteľností vnímal a takto sa k nemu správal nielen predávajúci a jeho právni nástupcovia, ale aj široké okolie (rôzne inštitúcie a zamestnanci v lesnom hospodárstve). [REDAKOVANÉ] neskôr tri zo svojich

štyroch detí uvedených v návrhu kúpnej zmluvy majetkovo vyporiadal iným spôsobom, preto sa rozhodol dotknuté pozemky darovať výlučne [REDACTED] ako veno, pričom s nimi nakladal až do doby, kým nadobudla plnoletosť (21 rokov). Z uvedeného dôvodu bola v roku 1942 u notára spísaná darovacia zmluva, ktorá sa počas 2. svetovej vojny stratila, avšak hospodárenie a nakladanie s dotknutými pozemkami ako s vlastnými preukazujú ďalšie listinné dôkazy. Držba trvala až do roku 1962, keď, tak ako je uvedené v pozemkovej knihe, boli dotknuté pozemky odovzdané do operatívnej správy „Štátnych lesov v Pezinku, Lesný závod Šaštínske Stráže“. Skutočnosť, že [REDACTED] a [REDACTED] 27. februára 1946 spísali s obchodnou spoločnosťou „Akciová spoločnosť pro průmysl cukrovarnický v Brně“ kúpnu zmluvu v snahe dať kúpu dotknutých pozemkov formálne do poriadku (o čom svedčí aj fakt, že kúpna zmluva mala byť uzavretá späťne k 1. januáru 1930), nemala na plynutie vydržacej doby žiaden vplyv. Zákomom č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník prijatým Národným zhromaždením Československej republiky stanovená 10-ročná vydržacia doba uplynula k 31. decembru 1960, ku ktorému sa [REDACTED] stala vlastníčkou dotknutých pozemkov z titulu vydržania.

9. Okresný súd opravným uznesením č. k. 4C/72/2011-518 z 18. mája 2017 opravil výrok rozsudku okresného súdu č. k. 4C/72/2011-477 z 24. apríla 2017 určujúci vlastnícke právo k nehnuteľnostiam vo vzťahu k jednej parcele, ktorú v ňom nesprávne označil. Opravným uznesením č. k. 4C/72/2011-685 zo 16. júla 2018 opravil záhlavie uvedeného rozsudku vo vzťahu k žalovaným, keďže v ňom opomenul uviesť aktuálne zapísaného vlastníka predmetných nehnuteľností v katastri nehnuteľností a uviedol len správcov predmetných pozemkov, a to napriek tomu, že [REDACTED] žalobu v tomto smere doplnila svojimi podaniami doručenými okresného súdu 25. apríla 2012 a 9. apríla 2014, kde ako vlastníka predmetných nehnuteľností uvádza Slovenskú republiku a „*Rolnické cukrovarské podniky, a. s. Břeclav*“, t. j. neznámeho vlastníka, ktorý nie je zapísaný v Obchodnom registri Českej republiky. Opravným uznesením č. k. 4C/72/2011-786 z 30. augusta 2018 opravil uznesenie okresného súdu č. k. 4C/72/2011-685 zo 16. júla 2018 v časti poučenia.

10. Na základe odvolaní sťažovateľov a Slovenského pozemkového fondu krajský súd rozsudkom č. k. 25Co/250/2018-957, 25Co/251/2018, 25Co/252/2018 z 31. marca 2020 v spojení s opravným uznesením krajského súdu sp. zn. 25Co/250/2018 z 3. júna 2020 rozsudok okresného súdu (vo veci samej) potvrdil ako vecne správny. Aj podľa názoru krajského súdu [REDACTED], ktorá v priebehu odvolacieho konania zomrela, v konaní všetkými predloženými listinami preukázala okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia vlastníctva vydržaním, avšak nie k 31. decembru 1960, ako uviedol okresný súd, ale k 1. januáru 1961, keďže zákon č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník prijatý Národným zhromaždením Československej republiky nadobudol účinnosť od 1. januára 1951 (túto skutočnosť však sťažovatelia v odvolaniach nenapadli). Uhorské obyčajové právo platné na území Slovenska do 31. decembra 1950 (na rozdiel od práva českého) akceptovalo absenciu titulu, čo umožňovalo uzavretie aj ústnej kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností, tak ako to bolo v posudzovanom prípade. Obchodná spoločnosť „*Kuffnerův břeclavský cukrovar, a. s.*“ ani jej právni nástupcovia vlastníctvo [REDACTED] a jeho rodiny nikdy nespochybnovali, naopak ho uznávali. Skutočnosť, že vlastnícke právo [REDACTED] či [REDACTED] nebolo zapísané do pozemkovej knihy, nebolo prekážkou ich dobromyseľnosti. Pokiaľ Štátny pozemkový úrad v Prahe oznámil, že kúpnu zmluvu, ktorá mu bola predložená, netreba schvaľovať, pretože dotknuté pozemky boli zo záboru prepustené, znamená to, že schválenie kúpnej zmluvy uvedeným úradom nielenže nespôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy, ale sa v danom prípade ani nevyžadovalo. V konaní nebolo preukázané, že by dotknuté pozemky

boli v rámci revízie pozemkovej reformy znovu prevedené na štát. Aj keď sa Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy touto možnosťou zaoberalo, príslušné rozhodnutie nikdy vydané nebolo, resp. jeho existencia nebola preukázaná. Skutočnosť, že v posudzovanom prípade nedošlo k uzavretiu perfektnej kúpnej zmluvy spôsobilej zápisu vlastníckeho práva do pozemkovej knihy, nemá vplyv na posudzovanie oprávnenosti tejto držby, pretože platnosť nadobúdacieho titulu je rozhodujúca len pri prevode vlastníctva na základe právneho úkonu. V danom prípade bolo nadobúdacím titulom vydržanie. Dôkazné bremeno preukázať, že s dotknutými pozemkami počas plynutia vydržacej doby nakladal iný subjekt, resp. že [REDAKOVANÉ] nemala dotknuté pozemky riadne v držbe počas celej vydržacej doby, zaťažovalo žalovaných, ktorý však svoje dôkazné bremeno neunesli. Ak boli splnené všetky podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva k dotknutým pozemkom podľa zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník prijatého Národným zhromaždením Československej republiky, ktorý nadobudol účinnosť od 1. januára 1951, nie je namieste ich posudzovať podľa neskôr platnej právnej úpravy a judikatúry sa k nej vzťahujúcej, čoho sa sťažovatelia domáhali (body 45 až 60 rozsudku krajského súdu).

10.1. Odvolanie sťažovateľov proti opravnému uzneseniu okresného súdu č. k. 4C/72/2011-786 z 30. augusta 2018 krajský súd odmietol ako podané neoprávnenými osobami s odôvodnením, že uvedené rozhodnutie bolo vydané v prospech sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade nebol stranou tohto civilného sporového konania (body 28 až 32 rozsudku krajského súdu).

10.2. Námietky sťažovateľov o procesných zmätkoch v konaní spôsobených opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-685 zo 16. júla 2018 majúci vplyv nielen na postavenie strán sporu, ale aj celkovú správnosť rozhodnutia vo veci samej, krajský súd vyhodnotil ako nedôvodné. Vychádzajúc z obsahu súdneho spisu konštatoval, že [REDAKOVANÉ] svojimi doplňujúcimi podaniami doručenými okresnému súdu 25. apríla 2012 a 9. apríla 2014 (podanými sa účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, t. j. do 30. júna 2016) nenavrchovala pristúpenie ďalších subjektov do konania, ale len odstránila nezrozumiteľnosť a neúplnosť jej žaloby (podanej pôvodne proti odporcovi, za ktorého označila „*Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, Banská Bystrica, odštepný závod Šaštín*“) v časti označenia sporových strán, a to na základe výziev okresného súdu, ktorý ňou vykonanú dispozíciu následne nepremietol do rozhodnutia vo veci samej. Procesné práva sťažovateľa v 1. rade neboli nijakým spôsobom odňaté, keďže za neho konal subjekt oprávnený ho zastupovať ako správca lesného a iného majetku. V tejto súvislosti odkázal aj na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 1/02), z ktorej vyplýva, že prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Z uvedených dôvodov opravné uznesenie okresného súdu č. k. 4C/72/2011-685 zo 16. júla 2018 potvrdil ako vecne správne (body 33 až 40 rozsudku krajského súdu).

11. Krajský súd opravným uznesením sp. zn. 25Co/250/2018 z 3. júna 2020 opravil odôvodnenie rozsudku krajského súdu č. k. 25Co/250/2018-957 z 31. marca 2020 vo vzťahu k jednej parcele, ktorú v ňom nesprávne označil.

12. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ v 1. rade podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). S poukazom na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/49/2010 z 29. marca 2011, publikovaný

ako judikát pod č. R 73/2015, namietal nesprávne právne posúdenie oprávnenosti a dobromyseľnosti držby dotknutých pozemkov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] v zákonom stanovenej vydržacej dobe súdmi nižších inštancií, tvrdiac, že kúpna zmluva z roku 1929 je neplatným úkonom z dôvodu jej neschválenia Štátnym pozemkovým úradom v Prahe a že nepreukázaním daného súhlasu nemožno užívanie dotknutých pozemkov považovať za oprávnené a dobromyseľné. Okrem toho namietal, že so zreteľom na všetky okolnosti sa krajský súd nevysporiadal s tým, že v čase uzavretia kúpnej zmluvy z 27. februára 1946, na základe ktorej mali právni predchodcovia [REDAKOVANÉ] nadobudnúť vlastníctvo k dotknutým pozemkom od obchodnej spoločnosti „*Akciová spoločnosť pro průmysl cukrovarnický v Brně*“ (bod 4), táto bola pod nútenou správou štátu a jej majetok prešiel na štát.

13. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 7Cdo/116/2021 z 26. augusta 2024 dovolanie sťažovateľa v 1. rade zamietol s tým, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je dôvodné a dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP nie je prípustné; uvedený rozsudok mu bol doručený 22. novembra 2024.

13.1. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu krajský súd sa právnymi závermi, na ktorých založil svoje rozhodnutie, neodklonil v nastolenej otázke dobromyseľnosti a neformálnosti právnych aktov pri skúmaní podmienok vydržania od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. V prejednávanej veci krajský súd (aj okresný súd) dospel k záveru, že [REDAKOVANÉ] vstúpil do držby dotknutých pozemkov najneskôr k 14. decembru 1929 na základe kúpnej zmluvy s obchodnou spoločnosťou „*Kuffnerův břeclavský cukrovar, a. s.*“, v priebehu plynutia vydržacej doby v roku 1942 boli nehnuteľnosti prevedené na v tom čase neplnoletú [REDAKOVANÉ], pričom nerušená držba trvala minimálne do roku 1962, keď boli nehnuteľnosti odovzdané do operatívnej správy „*Štátnych lesov v Pezinku, Lesný závod Šaštínske Stráže*“. Právnym titulom prevodu vlastníctva bola v danom prípade ústna kúpna zmluva z roku 1929, keď platilo uhorské obyčajové právo, keď sa dobromyseľnosť týkajúca sa platnosti zmluvy pre vydržanie nevyžadovala. [REDAKOVANÉ] v konaní všetkými predloženými listinami preukázala okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním. Okresný súd preto dospel k správne skutkovému i právnemu záveru, že [REDAKOVANÉ] nadobudla vlastnícke právo k dotknutým pozemkom vydržaním, a to uplynutím vydržacej doby v zmysle zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník prijatého Národným zhromaždením Československej republiky; táto v súlade s pravidlami počítania času uplynula nie k 31. decembru 1960 (ako uviedol okresný súd), ale až 1. januára 1961 (ako uviedol krajský súd), čo však sťažovatelia vo svojich odvolaniach nenamietali. „Ak boli splnené všetky predpoklady pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vydržaním podľa Občianskeho zákonníka z roku 1950, nemožno už splnenie predpokladov pre vydržanie posudzovať podľa neskoršie platných právnych predpisov.“ (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/135/1998 z 30. marca 1999 publikované ako judikát pod č. R 112/2000). „Právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám osebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napr. či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“ (uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1VCdo/1/2024 z 13. mája 2024).

13.2. V dôsledku nevymedzenia právnej otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP neboli dané predpoklady na uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu. V tejto súvislosti

najvyšší súd odkázal aj na judikatúru ústavného súdu (II. ÚS 172/03), z ktorej vyplýva, že ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu [a na tom základe ho (dokonca) prípadne zrušil], porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane.

13.3. V závere napadnutého rozsudku najvyšší súd uviedol, že proti uzneseniam (časťami výroku rozsudku), ktorými dovolací súd odmietol odvolania sťažovateľov, dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné.

II.

Argumentácia sťažovateľov

14. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] uvádzajú, že sú aktívne legitimovanými na podanie ústavnej sťažnosti, a zároveň namietajú, že „*nezákonným procesným postupom došlo k tomu, že súd konal so sťažovateľom LESY SR, š. p. aj keď títo nemali pasívnu legitimáciu na konanie, v dôsledku čoho mal súd konanie zastaviť. Slovenská republika v zastúpení LESY SR, š. p., nebola účastníkom konania počas celého konania, a pritom súd rozhodol o jej právach a povinnostiach opravnými uzneseniami, aj keď porušil ustanovenia CSP o účastníkoch konania.*“.

14.1. Sťažovatelia, ktorým sú známe medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ďalej namietajú nesprávne právne posúdenie oprávnenosti a dobromyseľnosti držby dotknutých pozemkov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] v zákonom stanovenej vydržacej dobe okresným súdom a krajským súdom, tvrdiac, že kúpna zmluva z roku 1929 je neplatným úkonom z dôvodu jej neschválenia Štátnym pozemkovým úradom v Prahe. V tejto súvislosti najvyššiemu súdu vytýkajú, že pri svojom rozhodovaní nevzal do úvahy podstatné skutočnosti uvádzané sťažovateľom v 1. rade v dovolaní, že postupoval nesprávne, arbitrárne a prekvapivo, pričom poprel vlastnícke právo Slovenskej republiky bez akéhokoľvek zdôvodnenia.

14.2. Okrem toho sťažovatelia namietajú, že krajský súd nemohol potvrdiť rozsudok okresného súdu s výrokom, že nehnuteľnosti patria do vlastníctva [REDAKOVANÉ], ktorá v čase rozhodnutia krajského súdu nežila. Nie je zrejmé, aké dedičské konanie bolo v čase rozhodovania krajského súdu ukončené, keďže na príslušných listoch vlastníctva je doteraz zapísaná na základe právoplatného rozsudku [REDAKOVANÉ]. Ak všeobecné súdy mali za preukázané vydržanie dotknutých pozemkov k roku 1960, tak po tomto období sa štát stal ich užívateľom na základe prevzatia a tieto nerušene užíval až do začatia reštitučného konania, v ktorom bol návrh oprávnenej osoby pozemkovým úradom zamietnutý. Nasledovala určovacia žaloba, ktorá bola podaná až v roku 2011. V tomto kontexte právne názory vo veci konajúcich všeobecných súdov nemôžu obstáť.

15. V doplnení ústavnej sťažnosti z 12. mája 2025 sťažovatelia uvádzajú, že „*v poslednom týždni tohto kalendárneho roka 2025 po spracovaní archívnych listín nám Národný lesnícky ústav SR vo Zvolene v súvislosti aj s prebiehajúcim ďalším súdnym sporom sp. zn. 9C/69/2023 Okresný súd Senica... predložil kompletný archívny doklad*“, ktorý je spôsobilý zvrátiť aj výsledok napadnutého konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4C/72/2011. Hoci je sťažovateľom zrejmé, že všetky tieto doklady mali byť predložené v rámci konania pred všeobecnými súdmi, očakávajú, že ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti rozhodne v ich prospech s tým, že z princípu ústavnosti poskytne ochranu Slovenskej republike spočívajúcu v jej práve vlastniť majetok a neposkytne

ochranu žalobcom v 1. až 3. rade, ktorí počas niekoľko rokov trvajúceho súdneho sporu „klamali pred súdom a zavádzali tento súd“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 1 ústavy, základných práv sťažovateľov podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 47 ods. 3 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/116/2021 z 26. augusta 2024 o odmietnutí dovolania sťažovateľa v 1. rade vydaným v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (body 13. až 13.3), ktorému predchádzalo reštitučné konanie podľa reštitučného zákona (body 3, 4, 6 a 7).

17. Vzhľadom na tvrdenie sťažovateľov nie je sporné, že im je známa judikatúra ústavného súdu týkajúca sa prieskumu ústavných sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, podporená jeho relevantnou rozhodovacou činnosťou, ústavný súd nepovažoval za potrebné opakovať východiská svojho rozhodovania pri prieskume rozhodnutí dovolacieho súdu, keďže otázku posúdenia prípustnosti dovolania vníma primárne ako otázku interpretácie (obyčajného) zákona s tým, že v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia pri rozhodovaní, kde vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa, samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016).

18. Vo vzťahu k (novej) námietke sťažovateľov, že „nezákonným procesným postupom došlo k tomu, že súd konal so sťažovateľom LESY SR, š. p. aj keď títo nemali pasívnu legitímáciu na konanie, v dôsledku čoho mal súd konanie zastaviť. Slovenská republika v zastúpení LESY SR, š. p., nebola účastníkom konania počas celého konania, a pritom súd rozhodol o jej právach a povinnostiach opravnými uzneseniami, aj keď porušil ustanovenia CSP o účastníkoch konania.“ (bod 14), ústavný súd uvádza, že otázkou odopretia spravodlivosti v dôsledku protichodných právnych názorov týkajúcich sa pasívnej legitímácie v spore proti štátu sa ústavný súd zaoberal v náleze sp. zn. II. ÚS 293/2018 zo 17. októbra 2018, ktorým judikoval (ZNaU 45/2018), že „protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere verejnosti v spravodlivé súdne konanie a v súdny systém ako taký. Ak účastník pri podaní žaloby a označení žalovaného subjektu konal s dôverou v skoršie právoplatné súdne rozhodnutie a postupoval plne v súlade s tam uvedeným právnym názorom týkajúcim sa toho, kto je v spore pasívne vecne legitimovaným subjektom, bolo povinnosťou krajského súdu prijať taký výklad príslušných zákonných ustanovení, ktorý by zachoval právo na súdnu ochranu sťažovateľa. Zodpovednosť za nejasne nastavené pravidlá týkajúce sa konania štátu nie je v okolnostiach posudzovaného prípadu možné prenášať na sťažovateľa, ale mal by ich niesť v prvom rade štát. Tým, že všeobecné súdy k otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného zaujali protirečiaci si právny názor a v oboch prípadoch žalobu pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie zamietli, vytvorili situáciu, ktorú nie je možné nazvať inak než absurdnou.“ V uvedenom náleze ústavný súd pre upresnenie dodal, že ním „nedáva univerzálnu odpoveď na otázku, kto je pasívne legitimovaným subjektom v sporoch so štátom. Ústavný súd však považoval za neprípustné, aby sa štát vyhýbal posúdeniu svojej zmluvnej (či deliktuálnej) zodpovednosti tým, že „prezlečie kabát“ a v súdnom konaní sa bude chvíľu tváriť ako ministerstvo a chvíľu zase ako štát konajúci prostredníctvom ministerstva (pričom stále ide

v podstate o tú istú entitu), a to za súčinnosti všeobecných súdov, ktoré tomuto konaniu poskytnú ochranu tým, že si nájdú zdanlivo sofistikovaný spôsob, ako podstatu sporu vecne neprerokovať. Ústavný súd pritom už v minulosti jasne signalizoval, že nebude tolerovať prehnaný formalizmus v situácii, keď je žalobcom ako žalovaná strana označený len orgán oprávnený v mene štátu konať, avšak z obsahu podania vyplýva, že žaloba v skutočnosti smeruje proti štátu (pozri nález sp. zn. II. ÚS 675/2016).

19. Na uvedené rozhodnutia ústavný súd nadviazal v náleze sp. zn. I. ÚS 215/2023 z 18. júla 2023, ktorým judikoval (ZNaU 35/2023): «I. Ani špecifické okolnosti prípadov, ktoré môžu byť komplikované a netypické, nevyvážujú všeobecné súdy z povinnosti urobiť všetko pre spravodlivé riešenie vecí vrátane posúdenia nedostatku vecnej legitímácie ústredného orgánu štátnej správy a uplatnenej námietky premlčania. II. Kautely práva na spravodlivý proces umožňujú najvyššiemu súdu preskúmať vecnú legitímáciu v rámci dovolacieho konania, pričom v prípade, ak tak tento neučiní, nie je možné jeho prístup hodnotiť ako ústavne akceptovateľný. III. Právo nie je iba normatívny systém, ale má plniť aj funkciu Aristotelovej „*aequity*“. Formálne postupy tak nemôžu mať prednosť pred materiálnym prístupom, najmä ak v danej veci základ sporu od počiatku nebol sporný.».

20. Neexistuje žiaden dôvod, aby uvedené závery ústavného súdu neboli aplikované v napadnutom konaní. To dokazuje aj odôvodnenie rozsudku krajského súdu č. k. 25Co/250/2018-957, 25Co/251/2018, 25Co/252/2018 z 31. marca 2020 v spojení s opravným uznesením krajského súdu sp. zn. 25Co/250/2018 z 3. júna 2020 (bod 10.2.), ktorý námietky sťažovateľov o procesných zmätkoch v konaní spôsobených opravným uznesením okresného súdu č. k. 4C/72/2011-685 zo 16. júla 2018 vyhodnotil ako nedôvodné, práve s poukazom na staršiu judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 1/02). Najvyšší súd v napadnutom rozsudku následne uviedol, že proti uzneseniam (časťami výroku rozsudku), ktorými odvolací súd odmietol odvolania sťažovateľov, dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné (bod 13.3.); možnosť ústavného prieskumu takýchto uznesení v lehote na podanie ústavnej sťažnosti vyplývajúcej z § 124 zákona o ústavnom súde sťažovatelia nevyužili.

21. Vzhľadom na predmet posudzovaného konania (body 1 a 16) ústavný súd dáva do pozornosti, že nálezom sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018 judikoval (ZNaU 48/2018), že „pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“.

22. Pokiaľ sťažovatelia tvrdia, že ak všeobecné súdy považovali za preukázané vydržanie dotknutých pozemkov k roku 1960, tak po tomto období sa štát stal ich užívateľom na základe prevzatia a tieto nerušene užíval až do začatia reštitučného konania, v ktorom bol návrh oprávnenej osoby pozemkovým úradom zamietnutý, s čím spájajú nezákonnosť a arbitrárnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu (body 14.1. a 14.2.). Ústavný súd uvádza, že zásady aplikácie „starého“ práva v prípade prechodu štátu k demokratickému režimu v minulosti už niekoľkokrát riešil Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorý uviedol, že súdy takého štátu, ktoré nahradili tie [súdy], ktoré existovali predtým, nemôžu byť kritizované za aplikáciu a výklad v rozhodnej dobe platných právnych noriem podľa princípov ovládajúcich štát, ktorý podlieha

princípu vlády práva – rule of law (rozsudok vo veci Streletz, Kessler a Krenz proti Nemecku z 22. 3. 2001, odsek 81). Túto myšlienku ďalej rozviedol sudca Levits vo svojom stanovisku (*concurring opinion*), ktorým doplnil odôvodnenie rozsudku ESLP v predmetnej veci, podľa ktorého «... interpretácia a aplikácia práva závisí od všeobecného politického režimu, v ktorom právo funguje ako subsystém. Rozdiely v interpretácii a aplikácii práva medzi demokratickým a socialistickým systémom pokrývajú všetky dôležité elementy práva... osobitne pramene práva, autonómiu právnej argumentácie a interpretácie právnych noriem (zvlášť nezávislými sudcami), metódy interpretácie právnych noriem, hierarchiu právnych noriem... To nás privádza k otázke, či po zmene politického režimu zo socialistického na demokratický je legitímne aplikovať „staré právo“... takými interpretačnými a aplikačnými postupmi, ktoré sú vlastné novému demokratickému politickému režimu. Zdôrazňujem, že podľa môjho názoru iné riešenie nie je možné. Demokratické štáty môžu dovoliť svojim inštitúciám aplikovať právo, ktoré má svoj pôvod v preddemokratickom režime, len spôsobom, ktorý je vlastný demokratickému politickému režimu (vo význame, v ktorom sa tento pojem vykladá v tradičných demokraciách). Používanie akejkoľvek inej metódy aplikácie práva (z ktorej vyplýva dosiahnutie odlišných výsledkov z rovnakého právneho textu) by poškodilo samotné jadro verejného poriadku (*ordre public*) demokratického štátu.» (m. m. IV. ÚS 294/2012).

23. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. rozsudky ESLP vo veciach García Ruiz proti Španielsku z 21. 1. 1999, Georiadis proti Grécku z 29. 5. 1997 a Higgins proti Francúzsku z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozsudok ESLP vo veci Kraska proti Švajčiarsku z 29. 4. 1993).

24. Keďže v obsahu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť, uvedené úvahy je potrebné rešpektovať aj v prípade Slovenskej republiky. Ústavný súd už v minulosti uviedol (m. m. IV. ÚS 294/2012), že náš právny poriadok a súčasný demokratický právny štát je založený na formálnej právnej kontinuite s predchádzajúcimi právnymi a politickými systémami (princíp vyjadrený v čl. 152 ods. 1 ústavy), preto výklad a aplikácia práva z doby pred rokom 1989 musí rešpektovať zásady materiálneho právneho štátu.

25. Ústava «nie je hodnotovo neutrálna, naopak, je založená na relatívne ucelenej sústave hodnôt, ktoré si štát váži, rešpektuje ich a prostredníctvom orgánov verejnej moci zabezpečuje ich ochranu. Tieto hodnoty majú objektívny charakter a sú vyjadrením spoločensky uznávaného „všeobecného dobra“...» (PL. ÚS 12/01), t. j. ústava nevymedzuje len inštitúcie a procesy, ale zahŕňa aj určité princípy, ktoré vyjadrujú základné a nedotknuteľné hodnoty demokratickej spoločnosti (porovnaj k tomu tiež nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 19/93 z 21. decembra 1993). Uvedený hodnotový základ ústavy je deklarovaný v jej čl. 1 ods. 1 prvej vete, podľa ktorej Slovenská republika je demokratický a právny štát.

26. Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu interpretácia a aplikácia čl. 1 ods. 1 ústavy je založená na koncepcii materiálneho právneho štátu, a nie formálneho právneho štátu. V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iného stelesnené také princípy, ako právna istota

a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých základných práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorým boli priznané (m. m. I. ÚS 10/98, I. ÚS 17/99, I. ÚS 44/99, I. ÚS 54/02).

27. Princíp právnej istoty ako súčasť princípu právneho štátu spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (II. ÚS 48/97). Znakom právneho štátu je vytváranie právnej istoty pri prijímaní zákonov a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov, ako aj pri ich uplatňovaní štátnymi orgánmi (II. ÚS 34/95). Ústavne súladný výklad a aplikácia právnych predpisov prijatých po nadobudnutí účinnosti Ústavy Slovenskej republiky nadväzuje na to, že už pri ich tvorbe bol normotvorca viazaný základnými hodnotami demokratického a právneho štátu. Vo vzťahu k interpretácii a aplikácii zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov prijatých pred nadobudnutím účinnosti ústavy vytvoril ústavodarca špecifickú požiadavku vyjadrenú v už citovanom čl. 152 ods. 4 ústavy, v zmysle ktorého musia byť vykladané a aplikované v súlade s hodnotami, na ktorých je založená ústava.

28. Obdobne aj Ústavný súd Českej republiky konštatoval, že princíp právneho štátu je viazaný na formálne charakteristiky, ktoré musia vykazovať právne pravidlá v danom právnom systéme. Na právne normy je ale potrebné klásť aj obsahové požiadavky, pretože v materiálnom právnom štáte založenom na myšlienke spravodlivosti predstavujú základné práva korektív obsahu právnych noriem, ako aj ich interpretácie a aplikácie. Z toho vyplýva, že aj pri zachovaní (zásadnej) kontinuity so „starým právom“ treba výklad a použitie právnych noriem podriadiť ich obsahovo materiálnemu zmyslu. Ústava preto jasne akcentuje hodnotovú diskontinuitu so „starým režimom“ (komunistickým) a zdôrazňuje ochranu základných práv a slobôd, ktoré z ústavného poriadku vyplývajú (porovnaj napr. nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 19/93 z 21. decembra 1993, sp. zn. PL. ÚS 42/02 z 26. marca 2003, sp. zn. I. ÚS 617/08 z 24. februára 2009, sp. zn. I. ÚS 2050/11 z 26. júna 2012). Úlohou sudcu v podmienkach materiálneho právneho štátu je preto nájsť riešenie, ktoré by zaisťovalo maximálnu realizáciu základných práv účastníkov sporu, a ak to nie je možné, rozhodnúť v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti, resp. podľa všeobecného prirodzeno-právneho princípu (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 2048/09 z 2. novembra 2009).

29. Reštitučné zákony vo všeobecnosti predstavujú právnu úpravu zmiernenia majetkových a iných krívd z obdobia od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Je to právna úprava, ktorá mala prispieť k zmierneniu rozsiahlych krívd, ku ktorým došlo v pomerne dlhom období v oblasti občiansko-právnych a administratívno-právnych vzťahov. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul). Právna úprava reštitúcií v Slovenskej republike nie je upravená komplexne, ale osobitnými zákonmi, ktoré predstavujú vo vzťahu k Občianskemu zákonníku *lex specialis*.

30. Je prirodzenou požiadavkou kladenou na všeobecné súdy a iné orgány verejnej moci, ktoré rozhodujú o reštitučných nárokoch oprávnených osôb, aby, riadiac sa zásadami materiálneho právneho štátu, pristupovali k interpretácii reštitučných zákonov s určitou veľkorysosťou a, naopak,

brali do úvahy pre minulý režim príznačné nedostatky vtedajšej legislatívy, najmä však často sa vyskytujúcu svojvôľu vtedajších štátnych a iných orgánov pri uplatňovaní moci a zásahy štátnych orgánov z obdobia neslobody namierené proti ľudským právam a slobodám. Rozhodne však pri dôslednej individualizácii každého prípadu nemožno uvedené nedostatky pričítať na vrub oprávnenej osobe (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 7/2014 z 11. júna 2015, ZNaU 25/2015).

31. Zmyslom a účelom reštitučného zákonodarstva nebolo spôsobenie zániku vlastníckeho práva oprávnených osôb, ale, naopak, uľahčenie obnovenia ich vlastníckeho práva. A v žiadnom prípade ním nemohlo byť a nebolo vytváranie dodatočných nadobúdacích titulov na nadobudnutie vlastníckeho práva (štátom) s odstupom mnohých rokov, a tým aj legalizácia takých postupov štátu v dobe neslobody, ktoré boli nezlučiteľné nielen s ústavnými princípmi ochrany vlastníctva v ich dnešnom chápaní, ale boli v rozpore aj s právom platným v rozhodnom období (II. ÚS 468/2012).

32. V situácii, keď povinnej osobe (štátu) nesvedčí žiadny právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ostalo naďalej k nehnuteľnosti zachované vlastnícke právo toho subjektu, ktorý bol jej posledným vlastníkom pred dňom zápisu vlastníckeho práva štátu, hoci zápis v evidencii nehnuteľnosti tomu nezodpovedá. K obnoveniu zaniknutého vlastníckeho práva v dôsledku jeho prechodu na štát v období totalitného režimu na Slovensku podľa slovenského právneho poriadku nedochádza automaticky, ale iba za splnenia zákonných podmienok. V situácii, keď tieto zákonné podmienky neboli splnené, nemožno uvažovať ani o legitímnej nádeji na nadobudnutie nehnuteľnosti (m. m. II. ÚS 249/2011).

33. „Zákon č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme (trvalej úprave vlastníctva k poľnohospodárskej a lesnej pôde) sa zamerlal na všetku pôdu presahujúcu výmeru 50 ha, na pôdu vo výmere aj pod 50 ha, ak na nej jej vlastníkom trvale nepracoval alebo jej vlastníkom bola právnická osoba, a nakoniec tiež na tzv. špekulačnú pôdu bez ohľadu na jej výmeru, ak ju jej vlastníkom – neroľník neobrábal. Tento zákon tak v určitom predstihu začal realizovať zásady, ktoré boli o niečo neskôr oficiálne inkorporované do ústavy 9. mája a tvorili tak základ novej hospodárskej sústavy ľudovodemokratického Československa... Výsledkom 3. etapy pozemkovej reformy bolo usporiadanie vlastníckych vzťahov k pôde typické pre prechodné obdobie od kapitalizmu k socializmu. Ľudovodemokratické zmeny smerovali k vytvoreniu a posilneniu dominantného postavenia jednotlivých foriem socialistického spoločenského vlastníctva poľnohospodárskej a lesnej pôdy. Záverečná etapa pozemkovej reformy tak predstavovala doplnok súbežne prebiehajúcej kolektivizácie poľnohospodárstva, pričom cieľom oboch opatrení bolo znárodnenie pôdy. Formálne tolerované súkromné vlastníctvo pôdy do výmery 50 ha umožňujúce súkromné podnikanie roľníkov v rámci malovýrobne orientovaných stredných statkov predstavovalo relikty kapitalistickej výroby a spoločnosti, ktorý mal byť práve prostredníctvom zavŕšenia pozemkovej reformy postupujúcou kolektivizáciou a znárodnením zvyšku pôdy postupne odstránený... Možno konštatovať, že štát v období rokov 1945 – 1964 bojoval s hospodársky negatívnymi javmi rozdrobenosti a ďalšieho drobenia pôdy v záujme nastolenia foriem socialistickej veľkovýroby v poľnohospodárstve založenej na kolektívnych formách vlastníctva pôdy. Na tento účel využíval viacero právnych prostriedkov, ktorých obsahovú náplň prispôbil svojim cieľom až do momentu, kým ju opäť nezmenil pri zmene spoločensko-ekonomických pomerov.“ (SOMBATI, J. Aktuálne otázky pozemkového práva z pohľadu právnych dejín. Bratislava : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2020. s. 117 – 118 a 134.).

34. Od roku 1964 sa prestali zapisovať zmeny vlastníctva do pozemkových kníh a evidencia pozemkov sa začala viesť na listoch vlastníctva, čo sprevádzal celý rad legislatívnych zmien [prijatie zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, ktorý vo svojom úvode deklaroval, že ustanovenia Občianskeho zákonníka smerujú k upevňovaniu socialistických ekonomických i ostatných spoločenských vzťahov a k prekonávaniu prežitkov vo vedomí ľudí, čím pomáhajú vytvárať predpoklady pre premenu socialistických vzťahov vo vzťahy komunistické, zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností, ktorý ustanovoval, že v evidencii nehnuteľností sa bežne zapisujú zmeny vlastníckych vzťahov, vlastnícke práva novovzniknuté, ako aj ich obmedzenia, obdobné údaje o správe národného majetku a novovzniknuté práva trvalého užívania národného majetku a osobného užívania pozemkov (§ 5), a iných]. V prípade, že k zmene vlastníckych vzťahov nedošlo, t. j. nehnuteľnosti sa nedotkla právna zmena, naďalej platil zápis vlastníckeho práva z pozemkovej knihy.

35. Rok 1989 bol rokom zmeny z totalitného režimu na demokratický.

36. Okrem toho, že zákonodarca svoj postoj k bývalému režimu vyjadril prijatím zákona č. 480/1991 Zb. o dobe neslobody, ktorý ustanovoval, že v rokoch 1948 až 1989 komunistický režim porušoval ľudské práva i svoje vlastné zákony (§ 1) a že právne akty prijaté v dobe uvedenej v § 1 sa zrušujú len vtedy, ak tak ustanovujú osobitné zákony (§ 2), vedomý si toho, že stav rozdrobenosti pozemkov a evidencia ich vlastníkov sú alarmujúce, prijal na účel sceľovania pozemkov zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, ktorému však musela predchádzať obnovená evidencia pozemkov, keďže ich značná časť nebola správne evidovaná na listoch vlastníctva s potrebnými geodetickými a popisnými informáciami k pozemkom. Z uvedeného dôvodu neskôr prijal zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, ktorý zaviedol register obnovej evidencie pozemkov, ktorého cieľom bolo zistiť dostupné údaje o pozemkoch a právnych vzťahoch k nim, úradne ich autorizovať a vytvoriť tak právne podmienky na nakladanie s pozemkami, resp. pre ich lepšie obhospodarovanie (oba zákony boli viackrát novelizované). Zákonodarca zároveň prijal viacero reštitučných zákonov, ktorých cieľom bola (okrem iného) náprava majetkových krívd spôsobených štátom pri uplatňovaní pozemkových reforiem.

37. Činnosť represívnych orgánov v dobe neslobody preto treba podrobiť testu ich súladnosti s vtedajším právom bez tendencie ich prípadné nesprávnosti prehliadať či dokonca obhajovať (m. m. I. ÚS 141/2023).

38. Po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v kontexte obsahu dovolania podaného sťažovateľom v 1. rade ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.) nemajúci oporu v procesnom kódexe – Civilnom sporovom poriadku. Najvyšší súd primeraným spôsobom aplikoval na vec vzťahujúce sa procesné normy týkajúce sa dovolania a náležite odôvodnil napadnutý rozsudok, pričom jasne uviedol, že krajský súd založil svoje rozhodnutie na skutkovom stave zistenom výlučne z dôkazov, ktoré boli predložené v prvoinštančnom konaní (t. j. ešte pred odvolacím konaním). V okolnostiach posudzovaného prípadu tak neostala nezodpovedaná žiadna právna otázka týkajúca sa dobromyseľnosti a neformálnosti právnych aktov pri skúmaní podmienok vydržania (bod 13.1) nastolená

sťažovateľom v 1. rade v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Sťažovateľ v 1. rade zároveň nepoprel, že v dôsledku nevymedzenia právnej otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP neboli dané predpoklady na uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu, ako to konštatoval najvyšší súd v napadnutom rozsudku (bod 13.2).

39. Základné právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj účastníka konania (strany sporu) zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania (strana sporu) uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (m. m. IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010).

40. V danej skutkovej a procesnej situácii nemožno uvažovať ani o existujúcom vlastníckom práve sťažovateľky, prípadne o legitímnom očakávaní, ktoré by *ratione materiae* spadalo do rámca čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, ktorých porušenie namieta v ústavnej sťažnosti. „Článkom 20 ods. 1 ústavy sa vlastníčkovi priznáva len ochrana majetku, ktorý nadobudol v súlade s platným právnym poriadkom.“ (PL. ÚS 33/95) „Tento článok Ústavy Slovenskej republiky nevyhlasuje za základné ľudské právo vlastníctvo samotné, ale právo byť vlastníkom, t. j. právo nadobúdať vlastníctvo. Vzťahuje sa na štátnych občanov Slovenskej republiky, cudzincov, právnické osoby slovenské i zahraničné, a aj štát. Výklad tohto ustanovenia však neznamená, že každý má právo vlastniť akýkoľvek majetok... Uvedené ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky treba vykladať tak, že každý má právo vlastniť majetok, ktorý ústavou alebo zákonom Slovenskej republiky nie je z tohto vlastníctva vylúčený.“ (PL. ÚS 38/95) Aj posudzovanie Európskeho súdu pre ľudské práva je v tomto smere kazuistické. «Všeobecné pravidlo znie, že ak bolo určité majetkové právo priznané právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho orgánu, ktoré je vykonateľné, potom ide o „majetok“ v zmysle čl. 1 Protokolu č. 1.». (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek. *M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha. C.H. Beck, 2012. s. 1261.). V posudzovanom prípade sťažovateľka existenciu majetku alebo práva majetkového charakteru dotknutého napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu nepreukázala.

41. Záver ústavného súdu nemôže zmeniť ani tvrdenie sťažovateľov, že „v poslednom týždni tohto kalendárneho roka 2025 po spracovaní archívnych listín nám Národný lesnícky ústav SR vo Zvolene v súvislosti aj s prebiehajúcim ďalším súdnym sporom sp. zn. 9C/69/2023 Okresný súd Senica... predložil kompletný archívny doklad“, ktorý je spôsobilý zvrátiť aj výsledok napadnutého konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4C/72/2011.

42. Žalobou na obnovu konania podľa § 397 a nasl. CSP možno napadnúť právoplatný rozsudok všeobecného súdu, pokiaľ sú splnené podmienky prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku; medzi ne patrí aj možnosť vykonania dôkazov, ktoré sa nemohli vykonať v pôvodnom konaní. V tomto prípade pôjde o také dôkazy, ktoré navrhla alebo predložila strana v pôvodnom konaní, nebolo ich však možné vykonať z dôvodu existencie objektívnych prekážok. Predpokladom však je, že vykonanie dôkazov môže privodiť pre stranu priaznivejšie rozhodnutie vo veci.

43. Vyhodnotenie, ktorá skutočnosť tvrdená a dokazovaná v civilnom sporovom konaní je pre rozhodnutie vo veci samej významná a ktorá nie, je doménou rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Ústavnému súdu nemožno odňať právomoc kasačného zásahu do tohto hodnotenia vtedy, keď je v rozpore so zákonným príkazom vyjadreným v § 191 CSP v miere spôsobilej postaviť konanie i jeho výsledok do pozície nespravodlivosti a neobjektívnosti. Uvedené zákonné ustanovenie upravuje zásadu voľného hodnotenia dôkazov, ktorá napriek pomenovaniu nevytvára všeobecnému súdu priestor na ľubovoľné (svojvoľné) hodnotenie dôkazov. Prípadná svojvôľa v procese hodnotenia dôkazov je nežiaducim prvkom v súdnom konaní, ktorý zakladá nielen rozpor postupu a naň nadväzujúceho súdneho rozhodnutia so zákonom, ale aj so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, lebo svojvôľa konajúceho súdu je hrubým narušením spravodlivostnej kvality a objektivity súdneho rozhodovania (I. ÚS 125/2020).

44. Očakávanie sťažovateľov, že ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti rozhodne v ich prospech s tým, že z princípu ústavnosti poskytne ochranu Slovenskej republike spočívajúcu v jej práve vlastníť majetok a neposkytne ochranu žalobcom v 1. až 3. rade, ktorí počas niekoľko rokov trvajúceho súdneho sporu podľa sťažovateľa „klamali pred súdom a zavádzali tento súd“, je v tomto štádiu konania nereálne, navyše v rozpore s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy.

45. Rovnosť účastníkov v konaní (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny) súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci konania (osobitne strany civilného sporového konania) majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka (strany sporu), nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov (sporových strán) sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (m. m. PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Táto ústavná zásada zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania. Aplikácia princípu rovnosti zbraní v postupe konajúceho súdu má zaručiť rozumný stav rovnováhy, v ktorom protistrana môže reagovať na relevantné argumenty druhého účastníka konania, z čoho vyplýva, že je na uvážení konajúceho súdu, či bude predstreté argumenty považovať za podstatné, a ako také ich predloží ku konfrontácii druhej strane. Konajúci súd totiž popri rovnosti účastníkov konania (sporových strán) musí zaručiť aj plynulosť a rýchlosť konania, čo predpokladá selekciu len podstatných argumentov, ktoré bude súd predkladať na vyjadrenie protistrane (III. ÚS 402/08, ZNaU 25/09). Z uvedeného vyplýva, že zásada rovnosti účastníkov konania nie je absolútna. Procesnú rovnosť nemožno vykladať tak, že by zákonodarca nemohol stanoviť rozdielny rozsah procesných práv a povinností v rôznych druhoch konania, musí však rešpektovať rovnaký rozsah procesných práv a povinností v konaniach so zhodným predmetom konania.

46. V posudzovanom prípade ústavný súd nezistil nič, čo by signalizovalo taký zásah najvyššieho súdu do procesných práv sťažovateľa v 1. rade, ktorý by mal základ v jeho znevýhodnení alebo diskriminácii oproti druhej strane sporu (žalobcom v 1. až 3. rade, resp. ich právnej predchodkyni).

47. Medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom základných práv sťažovateľov podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 47 ods. 3 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd

po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

48. Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané porušenie princípu právnej istoty vyplývajúceho z čl. 1 ods. 1 ústavy a povinnosti štátnych orgánov konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, vyjadrenej v čl. 2 ods. 2 ústavy, tieto majú charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy (napr. IV. ÚS 70/2011). Osobitne ústavný princíp právnej istoty je zároveň jedným z atribútov základného práva na súdnu ochranu a jeho esenciálnej zložky – práva na spravodlivý proces. Z tohto hľadiska sa konštatovaná zjavná neopodstatnenosť vo vzťahu k namietanému porušeniu tohto základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy týka rovnako (materiálne) aj tejto námietky (III. ÚS 547/2012). Je namieste zdôrazniť, že čl. 1 ods. 1 ústavy ani čl. 2 ods. 2 ústavy neformulujú žiadne základné právo ani slobodu účastníka konania, preto ústavný súd nemôže v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloviť porušenie tohto ustanovenia ústavy (napr. III. ÚS 119/2011).

49. V súvislosti s prípadným porušením čl. 12 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej „Zásady uvedené v čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy v súhrne vyjadrujú podstatu základných práv ako prirodzených práv a zároveň majú aj univerzálny charakter. Sú to ústavné direktívy adresované predovšetkým orgánom pôsobiacim v normotvornej činnosti všetkých stupňov. Vzhľadom na tieto znaky nemôžu byť zásadne priamo aplikovateľné v individuálnych záležitostiach“ (I. ÚS 59/97, m.m. I. ÚS 8/97, PL. ÚS 14/98). Vychádzajúc z citovaného, ústavný súd konštatuje, že čl. 12 ods. 1 ústavy nemožno považovať za základné právo, ktoré podlieha samostatnej ochrane prostredníctvom inštitútu sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto jeho prípadné porušenie môže posudzovať len v spojení s namietaným porušením základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a základného práva podľa čl. 36 písm. f) ústavy.

50. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu